

Katolla pesivä kalalokki voi tehdä huoltomiehen työstä vaarallista. Epäillen lokki kävi monesti toteamassa myös parvekkeilla istuvien ihmisten vaarattomuuden.

Härmälänsaarenkatu 3

4. kerroksen asukkaat

Ohje kunnon kansalaisille: "Tarkkaile naapuriasi ja raportoi poikkeavuuksista". Ohjeen mukaisesti olen tarkkaillut, tai suorastaan vakoillut naapuritalon ylimmän kerroksen asukkaita oman asuntonne parvekkeelta. Monenlaisia mielenkiintoisia asioita olen havainnut. Ikävä kyllä myös väkivaltaa, varastelua ja jopa murhia.

Kuvat ja teksti Harri Sulonen

Osoitteessa Härmälänsaarenkatu 3 sijaitsee 1940-luvun perinteiseen tyyliin "paikalle rakennettu" kolmikerroksinen täystiilitalo, jonka asuinkerrosten määrää linnut ovat lisänneet neljään. Talo valmistui 1947 Valmetin Lentokonetehtaan insinöörien työsuhteasunnoksi. Taloa on perinteisesti kutsuttu "Kervislinnaksi", pitkään talossa asuneen tarkastajan mukaan.

Talon vanhat savupiiput jäivät pääosin tarpeettomiksi, kun talon ilmastointijärjestelmä uusittiin laajan remontin yhteydessä vuonna 2000. Käyttämättömät savupiiput soveltuvat entistäkin paremmin naakkojen "asunnoiksi".

Naakka, kirkkhakkinen vai kirkherra
Suomen vanhin kirjallinen tieto naakkojen kaupunkipesinnästä on jo 1600-luvun Naantalista, jossa ne jo tuolloin pesivät kirkkora-

kennusten ullakoilla. Yksi mielenkiintoinen tarina kertoo, kuinka 1682 Naantalin Birgittalaisluostarin katto syttyi palamaan luodista, jonka joku kaupunkilainen ampui tappaakseen huvikseen naakan luostarin katolta. Uskottiin, että katon palaminen oli Pyhän Birgitan rangaistus naakan tappamisesta. Tarina kannattaa pitää mielessä, sillä juuri nytkin metsästäjäjärjestöjen nettisivuilla veloo keskustelu, jossa naakkoja vaaditaan ampumalla vähennettäväksi.

Monissa kaupungeissa korkeat kirkkorakennukset ovat olleet ensimmäisiä naakkojen pesäpaikkoja. Mieltymyksestä kirkoihin kertovat naakan vanhat nimetkin kirkkhakkinen ja kirkherra.

A-rappu

Naakoilla 3 poikasta, joista kaksi selvisi.

(Kuvassa C-rapun poikaset)

B-rappu

Naakoilla 2 poikasta, joista toinen menehtyi.

B-rappu

Kalalokilla 2 poikasta, jotka elivät vain muutaman päivän.

C-rappu

Naakoilla 3 poikasta, jotka kaikki menehtyivät.

C-rappu

Varpusilla onnistunut pesintä. Ei tietoa poikasten määrästä.

C-rappu

Tervapaaskyillä onnistunut pesintä. Ei tietoa poikasten määrästä.

2.8.2006 • Sopiva tuulenvire saa naakat joukolla huvittelutuulelle. Naakkojen taitolentoa voi ihailia myös kesäiltoina, kun ne pyydystävät lentäviä hyönteisiä.

"Tuttujen" teräväsiipisten palaaminen vanhaan pesäkoloonsa kaukaa etelästä on aina yhtä sykähdyttävä kokemus.

Oulun lähellä sijaitseva Muhos oli pitkään pohjoisin naakkapitäjä. Ensimmäisen kerran naakka pesi siellä 1905. Täydet 90 vuotta Muhoksella asuttuaan naakka valittiin kunnan nimikkolajiksi kansanäänestyksellä 1995. Koko ajan kirkko on ollut naakkojen suosiossa. Kun 1950–60-lukujen taitteessa kirkkotorni ensimmäistä kertaa tyhjenettiin naakanlannasta saatiin oivaa lannoitetta lähipelloille kokonaista kolme traktorikuormallista. Kun kirkko kunnostettiin 1984 jätettiin tornin ikkunoita lasittomiksi, jotta naakat pääsisivät torniin pesimään. Aiemmin naakat olivat rikkoneet ikkunat päästäkseen torniin. Kirkon torniin ja hautausmaalle on laitettu pönttöjä naakoille.

Vaikka naakka on pitkään asunutkin kaupungeissa todellinen kaupunkivaltaisuus varsinakin sisämaassa alkoi vasta niinkin myöhään kuin 1940–50-luvuilla.

C-rappu
Tervapääskyillä onnistunut pesintä.
Ei tietoa poikasten määrästä.

Naakat tekivät 1940-luvulla Tampereesta kulttuurikaupungin

Vanhemmat ihmiset kertovat Aamulehden otsikoineen Tampereesta tulleen kulttuurikaupungin, kun ensimmäiset naakat pesivät kaupungissa 1940-luvun lopulla.

Kervislinnaan naakat muuttivat 1970–80-lukujen vaihteessa. Talon entinen talonmies muistelee jo 80-luvun alussa pelastaneensa lähes joka kesä hormoneihin ja ilmastointikavnaiin pudonneita naakanpoikasiasia.

Vuonna 1999 alkoi alueella laajamittainen rakennustyö Härmälän nykyisen kerrostaloviidakon rakentamiseksi. Ennen sitä Kervislinnan ympäristö oli mitä kauneinta kaupunkimaaseutua. Eteläpuolella Härmälän rauhallinen kaupunginosa ja pohjoispuolella luonnontilainen niitty, puistomainen sekametsä ja sen takana, 200 metrin päässä Pyhäjärven rauhallinen ranta. Eli loistava ympäristö naakallekin muuttaa kaupunkiin asumaan.

Nähtävästi linnut ovat mieltyneet vanhemppaan arkituuriin, koska uudempien naapuritalojen katoilla ei lintuja pesi. Lähimmät naakanpesät löytyvät n. 200 m päässä vanhojen kerrostalojen katoilla.

Kervislinnan vakituiset siipiveikot

Koska naakat ovat asuneet Kervislinnassa ainakin 25 vuotta voidaan todella puhua vakituisista asukkaista.

Yhtä kauan taloa on käyttäneet kesäasuntonaan tervapääskyt.

Varpusen ilmestymistä asukasluetteloon ei ole kukaan pannut merkille, mutta ainakin 15 vuotta ne ovat talossa asustelleet.

Kesällä 2006 kalalokki muutti uutena lintulajina taloon, naakkojen keskele!

Mikään hyvä pesäpaikka Kervislinnan katto ei linnuille kesällä 2006 ollut, sillä aurinko piti koko kesän peltikaton polttavan kuumana.

Naakka – upea lintu

Nobel-palkittu (1973) ja nykyisen etologian isänä pidetty biologi Konrad Lorenz erotteli jyrkästi eläinten käyttäytymisessä

luontaisen ja opitun. Nykyisin tällaista kahtiajakoa ei enää tehdä, vaan ajatellaan, että käyttäytymistä määräävät yhtäläillä sekä opitut että periytyvät tekijät. Kaikkea lintujen käyttäytymistä ei enää selitetä vaistotoiminnan seurauksina.

Myös Konrad Lorenz havaitsi naakkojen oppimiskyvyn. Tunnetuin esimerkki naakkojen puolustusreaktion laukaisusta avainärsykkeistä lienee Lorenzin tarina siitä, kuinka kesyt naakat hyökkäsivät hänen kantamiinsa uimahousuja pelastamaan.

Opittua tai ei, niin olen varma, että nykyisin Lorenz saisi ainakin Härmälässä kulkea ilkosiltaan mustia uimahousujaan heilutellen, eikä hänen tarvitsisi pelätä naakkojen hyökkäyksiä.

On tietysti naakkoja kohtaan kovin epäoikeudenmukaista verrata niitä ihmisiin, mutta monessa suhteessa naakat ovat kylä kovin inhimillisiä. Ne ovat älykkäitä, oppivaisia ja erittäin sosiaalisia lintuja, jotka elävät omissa yhteisöissään kerran valitsemansa puolison kanssa koko elämänsä. Naakat ovat luoneet ihmisyhteisöä hyödyntävän ja täysin omanlaisensa kaupunkilaiskulttuurin, jossa ne elävät omien sääntöjensä mukaan.

Omat parvekehavaintoni pakottavat ihailemaan urbaaneja naakkoja, joiden seuraamisessa mielenkiintoista havaittavaa riittää.

Yksi, varmasti mieleen jäävä naakkokokemus oli, kun 18.6.2006 varis pudotti yhden kolmesta piipun päällä istuneista naakanpoikasista ja nokki sen maassa henkivierin yli 20 huutavan naakan hyökkäillessä ympärillä. Tullessani paikalle oli vertavuotavaa ja silmänsä menettänyttä naakanpoikasta ihmettelemässä jo joukko ihmisiä. Lopetin poikasen karsimykset ja vein sen muovipussissa pois. Kun noin tunnin päästä istahdin parvekkeelle, naakkaemo lennähti heti Kervislinnan katon lähimmälle kullelle ja kutsui sieltä poikastaan. Ilmiselvästi se uskoi poikasen olevan yhä minulla. Oli pakko poistua parvekkeelta. Naakka istui samalla paikalla vielä 10 minuuttia toistelemassa kutsuaan!

*Kalalokki
ja naakka
vartiopaikallaan.*

Kervislinnan lintuvuosi 2006

Naakkojen talvi 2005-06

Syys- ja talvikuukausina Härmälän naakkarparvessa on noin 20–60 lintua. Ilmeisesti Härmälän ja Pirkkalan pelloilla ja nurmikoilla ravintoa riittää, sillä vain sydäntalven pahimmilla pakkaskeleillä näkee varsinaista ”työpaikkaliikennettä”, eli muualta saapuvien naakkojen ”työmatkaparven”.

Myös talviaikaan Kervislinnan piipuilla piipahdetaan silloin tällöin, vaikkakin harvemmin kuin muina vuodenaikoina.

Kovilla pakkasilla naakkoja näkee joskus istuskelemassa katulamppujen päällä odottelemassa lamppujen syttymistä. Lämmittelypaikkaa puolustetaan tiukasti tunkeilijaa vastaan.

Talvella 2006 Härmälän naakkoja vainosi jalohaukkamaista metsästystekniikkaa käyttänyt vanha kanahaukkauros. Avoimesti esiintymällä se sai naakkarparven lentämään paniikinomaisesti edes takaisin. Iskemällä keskelle parvea haukka onnistui hajoittamaan parven kahtia. Jos ja kun joku onneton naakka pakeni haukasta pois päin kanahaukka tavoitti sen helposti ja pudotti lennosta kevyen näköisellä kosketuksella.

Keväällä rakennetaan uutta ja remontoidaan vanhaa

16.3.2006 pitkään jatkuneet kovat pakkaset olivat ohi. Naakkojen kevätsiivous ja pesäremontti alkoi kuitenkin täydellä teholla vasta 30.3..

Samaan aikaan lähietäisyydellä monta vuotta pesineet varikset aloittivat risujen kantamisen edellisvuotiseen pesäänsä. Naa-

14.9.2006 auringonlaskun aikaan naakoilla oli todellinen ”suurtapahtuma” Härmälässä. Valokuvista saattoi laskea illan lentonäytökseen osallistuneen n. 532 naakkaa. Hurjaa vauhtia äänekkäänä kerrostalojen välissä matalalla kiihtänyt valtava naakkarparvi sai monet ihmiset pelästymään. Välillä parvi nousi korkealle taivaalle ja hajaantui 2–4 parveksi yhdistyen pian taas jättiparveksi. Tällaisia ”suurtapaamisia” naakat järjestävät keväällä ja syksyllä. Tapah- tumien tarkoitus lienee huvittelun lisäksi mm. pariuttaa eri alueiden nuoria naakkoja keskenään.

puritalon pihametsikössä pesivä harakka oli aloittanut vastaavat puuhut jo kaksi viikkoa aiemmin.

Vuoden 2005 tapaan viisi naakkarparia aloitti pesinnän Kervislinnassa. Yksi pareista ilmeisesti vasta leikki kotia, koska innotus lopatti kiihkeiden soidinpullistelujen ja kosiskelujen jälkeen.

Toisella kesken pesinnän lopettaneista pareista taisi pesä pudota savupiippuun. Pariskunta kyllä kävi piipulla säännöllisesti,

18.6.2006 naakkojen aroista syöksyistä piittaamaton varis pudotti yhden poikasen katolta ja nokki sen maassa hengiltä. Koko ajan parikymmentä naakkaa huusi ja hyökkäili kohti varista ilman tulosta. Harakka pyydystää naakanpoikasia iskemällä ensimmäisiä lentoharjoituksiaan tekeviä naakanpoikasia lennosta. Naakat tietävät lähialueella käyttävän harakan aivoitukset ja häätävät sen useinmiten tähytyspaikaltaan pois.

Tervapääskyjen ei kesällä 2006 tarvinnut paeta huonoja ilmoja. Elokuun alussa jo kaikki pesäpoikasetkin osallistuivat kiihdytyslentoharjoituksiin.

mutta pesintävire oli mennyt. Pesivät naakat ajoivat ne toistuvasti pois katolta norkoilemasta.

Kolme viidestä pariskunnasta jatkoi pesintäänsä ja ensimmäiset naakanpoikaset hyppäsivät ylös Kervislinnan savupiipuista 9.6.2006.. Kaikkiaan poikasia vartui yhteensä 8 (3+2+3), joista vain kolme selviytyi niin isoiksi, että emot lakkasivat niitä ruokkimasta. Ei siis mikään hyvä pesintätulos.

Kirotut sukulaisivierailijat – varikset ja harakat

Kun naakanpoikaset nousevat ylös piipuistaan on niitä vastassa emojen lisäksi pahat sukulaiset varikset ja harakat. Oveluudellaan ja taidollaan ne hankkivat ruokseen joka vuosi muutaman Kervislinnan naakanpoikasen. Tänäkin vuonna harakka tappoi ainakin kaksi ja varis yhden Kervislinnan kahdeksasta naakanpoikasesta.

Variksen taktiikkana on pudottaa poikainen katolta, kun taas harakka iskee ensimmäisiä harjoituslentojaan tekevään poikaseen. Erilaiset pyyntitaktiikat johtunevat siitä, että naakat ovat todella huonoja variksen häätämisessä ja onnistuvat siinä vain joukkovoiman avulla. Harakan naakat saavat pysymään katolta pois.

Kun varis tai harakka iskee naakkavanhempien hätähuuto kokoaa paikalle muutamassa sekunnissa lähialueen naakat ja seurausena on hirvittävä huuto, joka ei kuitenkaan koskaan pelasta poikasta.

Variksille ja harakoille riittää, että poikainen vaurioituu niin pahasti, että menehtyy vammoihinsa. Ruokaillemaan palataan, kun

25.6.2006, klo 8.15 • kaksi päivää vanhat kalalokkien poikaset etsivät jo aamulla suojaa paahavalta auringolta. Keskipäivällä peltikaton hohkaama kuumuus pakotti poikaset makamaan ja huohottamaan nokka auki. Iltapäivällä varjoa etsi enää toinen poikasista.

16.6.2006 naakat houkuttelivat määrätietoisesti poikasia pois avoimen piipun päältä. Aluksi emo lennähti ruokaa suusaan poikasten viereen ja samantien pois yrittäen saada poikasia seuraamaan. Lopulta poikasten rohkeus riittikin ja muutaman tunnin päästä kaikki kolme poikasta oli saatu piipun päältä pois.

naakat ovat menettäneet kiinnostuksensa liikkumattomaan poikaseen.

Kalalokki muuttaa taloon 2006

Kesällä 2006 kalalokki muutti uutena lintulajina Kervislinnan katolle, naakkojen keskele! Syy hiukan outoon pesäpaikkavalintaan lienee se, että Kalmarin varastoalueella aiemmin pesineet lokit häädettiin sieltä pois karmea kalalokin hätähuutoa kuu-kausikaupalla toistaneella elektronisella loppikarkoittimella.

Naakkojen ja kalalokin yhteiselo Kervislinnassa sujui yllättävän hyvin. Vaikka naakat häätivät muut linnut pesänsä läheisyydestä pois, sai kalalokki istuskella naakkojen pesäpiipun reunalla!

Myös kalalokit luottivat naakkoihin, jotka joskus istuskelivat jopa hautovan kalalokin lähellä. Edes joskus vartiotta jääneet lokkien munat tai poikaset eivät herättäneet naakoissa intohimoja.

Kalalokit aloittivat pesänrakennuksen

26.6.2006, klo 1.50 • Kalalokki vartioi vesikourussa olevaa ainokaista poikastaan, joka on pimeän turvin lähtenyt pesästä. Emo istui samalla paikalla vielä 3.00, mutta aamuun mennessä poikainen oli onnistuneesti hypännyt yli 10 metrin korkeudesta alas.

huhtikuun loppupuolella. Haudonta alkoi vasta toukokuun lopussa ja kaksi poikasta kuoriutui 23.6. Kuuma keskikesän aurinko sai poikaset huohottamaan tuskissaan elämänsä alusta lähtien.

Aamulla 25.6. pesässä näyttäytyi vielä kaksi poikasta, mutta iltapäivällä enää vain toinen makasi huohottaen varjossa. Seuraavana yönä sekin sitten päätti lähteä pesästä. Yön se vietti emon vahtiessa Kervislinnan vesikourussa, mutta aamuun mennessä se oli hypännyt katolta alas. Hurja hyppy yli 10 metrin korkeudesta onnistui.

Seuraavana aamuna poikainen oli tallustanut läheiselle niitylle. Jokainen ihminen, joka sattui silloin piha-alueella kulkemaan sai kokea poikastaan puolustavan kalalokin hurjat hyökkäykset.

Ilmeisesti herkeämättä poikasta vaaninut harakka onnistui lopulta nappaamaan sen. Seuraavan päivän lokit istuivat apeina pesällään.

11.–22.7. pesässä haudottiin taas uusia

26.6.2006, klo 11.05 • Kalalokki vahtii sembramännössä poikastaan vaanivaa harakkaa. Emon huolenpito ei kuitenkaan riittänyt, vaan ilmeisesti kärsivällinen harakka onnistui poikasen sieppaamaan, sillä 27.6. lokit istuivat taas kahdestaan pesällään.

29.6.2006 • "Naapurivierailu surutalossa". Poikasensa menettänyt kalalokki kyläilee naapurinaakkojen pesällä. Edellispäivänä olivat myös naakat menettäneet viimeisen kolmesta poikasestaan. Naakkapari seuraa viereisellä piipulla rauhallisesti, kuinka kalalokki "sukeltelee" pesään.

munia. Ilmeisesti pesintävire meni kuitenkin ohi, sillä 22.7. jälkeen lokkeja ei pesällä enää näkynyt.

Kervislinnan tervapääskyt ja varpuset

Joka kevät varpunen aloittaa iloisen, koko piha-alueen täyttävän yksinkertaisen tirskuksensa. Miten niin yksinkertainen laulu voikin olla niin täynnä iloa? Huhtikuun puolella välissä laulu ja pesintämenot vanhalla paikalla ovat kiihkeimmillään. Pesiminen saman räystään alla tervapääskyjen kanssa tuottaa poikaset ulos pesästä tavallisesti ennen tervapääskyjen saapumista. Voi olla, että joskus linnut ovat yhtä aikaakin saman kattopellin alla. Varpusien pesintä Ker-

vislinnassa ja uusintapesiminen n. 50 m päässä olevassa pöntössä tuotti nuoria varpusia pihaan lisää ainakin kuusi.

Varpunen on muiden kerrostaloasukkaiden tapaan yksisaviainen, kylläkin uskottomuuteen taipuvainen lintu.

Varpunen on viime vuosina vähentynyt ja pikkuarvun puolestaan lisääntynyt. Lähimmät pikkuarpuset pesivät n. 150 m päässä Kervislinnasta.

Tervapääskyn huuto tuo kesän

Magnus von Wrightin lintukirja vuodelta 1859 mainitsee jo tuolloin tervapääskyjä asustaneen Helsingin keskustan suurissa rakennuksissa kuten senaatintalossa ja kirjastotalossa. Pohjolan linnut värikuvin -kir-

16.9.2006 • "Halpa huvi". Naapuritalon savupiipun päällä on n. 60 cm pitkä putki, josta läpikulkeminen on naakoista hauskaa. Joskus ne marssivat putken läpi useita kertoja, ennenkuin kyllästyvät.

jan mukaan tervapääskyjä oli monissa kaupungeissa 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. Mutta tuolloin, noin sata vuotta sitten siirtyminen kaupunkeihin oli vielä kaikkialla Euroopassa kesken. Monet suomalaiset kaupungit tervapääsky valloitti vasta 1940–50!

Mystinen tervapääsky liikkuu siellä missä aurinko paistaa. Tänä kesänä ei pitkiä matkoja tarvinnut tehdä ja kesä olikin tervapääskylle ihanteellinen.

29.5.2006 tervapääsky syöksyi monivuotiseen pesäänsä ensimmäisen kerran. Elokuun alkupuolella tervapääskyjen kiihdytyslentoseremoniat olivat houkutelleet kaikki nuoret linnut pesistään. Viimeisen kerran tervapääsky meni pesäänsä yöpymään 16.8..

29.6.2006 • "Parisuhdeterapiaa". Naakkaparin näkee kesät talvet yhdessä ja kumppanista pidetään aina huolta. Ilmeestä näkee, että puoliso osaa homman.

